

Briselē, 19.5.2016.
COM(2016) 267 final

KOMISIJAS ZIŅOJUMS EIROPAS PARLAMENTAM UN PADOMEI

Ziņojums par gūtajiem panākumiem cīņā pret cilvēku tirdzniecību (2016. gads),

**kā noteikts Direktīvas 2011/36/ES par cilvēku tirdzniecības novēršanu un apkarošanu
un cietušo aizsardzību 20. pantā
{SWD(2016) 159 final}**

I. KONTEKSTS

Cilvēku tirdzniecība ir pieaugušo un bērnu pirkšana, pārdošana un ekspluatācija. Tā ir parādība, kam ir negatīva ietekme uz cilvēkiem, sabiedrību un ekonomiku. **Tirgotāji izmanto cilvēku neaizsargātību**, kuru var pastiprināt tādi faktori kā nabadzība, diskriminācija, dzimumu nevienlīdzība, vardarbība pret sievietēm, nepietiekama izglītības pieejamība, etniskie konflikti un dabas katastrofas.

Cilvēku tirdzniecība ir noziegums, ko izdarīt mudina pieprasījums un peļņa. Gan likumīgā, gan nelikumīgā ekonomiskā darbībā gūtā peļņa rada piedāvājuma un pieprasījuma sarežģītu mijiedarbību, kurai ir jāpievēršas, lai izskaustu šo noziegumu.

Cilvēku tirdzniecība ir rupjš pamattiesību pārkāpums un ir nepārprotami aizliegta **ar Eiropas Savienības Pamattiesību hartu**. Tā ir minēta kā noziegums arī Līguma par Eiropas Savienības darbību 83. pantā. Līguma 83. pantā uzskaitītie noziegumi ir tā sauktie “eironoziegumi”. Tie ir īpaši smagi noziegumi ar pārrobežu dimensiju.

Tādēļ ir svarīga dalībvalstu sadarbība un koordinācija, kā tas izklāstīts **Direktīvā 2011/36/ES par cilvēku tirdzniecības novēršanu un apkarošanu un cietušo aizsardzību**¹ (“Cilvēku tirdzniecības novēršanas direktīva”). Direktīvas 20. pants paredz, ka, lai sniegtu ieguldījumu koordinētā un saliedētā ES Stratēģijā cīņai pret cilvēku tirdzniecību, “dalībvalstis nosūta koordinatoram cilvēku tirdzniecības apkarošanas jomā (ATC) 19. pantā minēto informāciju, pamatojoties uz to, ka ATC reizi divos gados dod ieguldījumu ziņojumā, ko Komisija sniedz par gūtajiem panākumiem cīņā pret cilvēku tirdzniecību”.

Tādēļ Komisija ir iecēlusi amatā ES koordinatoru cilvēku tirdzniecības apkarošanas jomā, kurš ir atbildīgs par koordinācijas un saskaņotības uzlabošanu starp ES iestādēm, ES aģentūrām, dalībvalstīm un starptautiskiem dalībniekiem un par jaunu ES politiku izstrādi un pašreizējo ES politiku uzlabošanu, lai novērstu cilvēku tirdzniecību².

Šis ir **pirmais Komisijas ziņojums par cilvēku tirdzniecību pēc Cilvēku tirdzniecības novēršanas direktīvas pieņemšanas**. Saskaņā ar šīs direktīvas 27. apsvērumu un 19. pantu ziņojums ir iedalīts 3 galvenajās sadaļās: cilvēku tirdzniecības tendences, pret tirdzniecību vērstu īpašu pasākumu rezultāti un dalībvalstu sniegtā statistika. Tam ir pievienots Komisijas dienestu darba dokuments³, kas nodrošina sīku un visaptverošu faktu informāciju, kura papildina šajā ziņojumā ietverto informāciju. Turklāt ziņojumā tiek aplūkoti Komisijas un citu attiecīgo ieinteresēto personu veiktie pasākumi saskaņā ar **ES Stratēģiju cilvēku tirdzniecības izskaušanai 2012.–2016. gadā**⁴ (“ES Stratēģija”). Šā ziņojuma rezultāti akcentē Komisijas politikas ievirzes un palīdzēs izstrādāt **Stratēģiju cilvēku tirdzniecības izskaušanai laikposmam pēc 2016. gada**, kas tiks publicēta 2016. gadā.

¹ <http://eur-lex.europa.eu/legal-content/LV/ALL/?uri=CELEX:32011L0036>

² https://ec.europa.eu/anti-trafficking/eu-anti-trafficking-coordinator_en

³ SWD(2016) 159.

⁴ <http://eur-lex.europa.eu/legal-content/LV/ALL/?uri=CELEX:52012DC0286>

Turklāt ziņojumā tiek aplūkotas galvenās ES politikas, kas pievēršas cilvēku tirdzniecības jautājumam, tostarp Eiropas programma migrācijas jomā⁵, Eiropas Drošības programma⁶, ES Rīcības plāns cīņai pret migrantu kontrabandu (2015.–2020. gads)⁷, Rīcības plāns cilvēktiesību un demokrātijas jomā (2015.–2019. gads)⁸, jaunais satvars ES pasākumiem saistībā ar dzimumu līdztiesības un pilnvērtīgu iespēju nodrošināšanu sievietēm ES ārējās attiecībās (2016.–2020. gads)⁹ un ES Stratēģiskā iesaiste dzimumu līdztiesības jomā (2016.–2019. gads)¹⁰.

Šajā ziņojumā galvenā uzmanība pievērsta jautājumiem, kuros Cilvēku tirdzniecības novēršanas direktīvas un ES Stratēģijas visaptverošā pieeja ir ļoti būtiska. Proti, tajā tiek aplūkots panāktais progress “3 P” īstenošanā — **saukšana pie kriminālatbildības** (*prosecution*) (pievēršoties finanšu izmeklēšanām), **aizsardzība** (*protection*) (pievēršoties valstu mehānismu izveidošanai cietušo nosūtīšanai uz atbalsta dienestiem) un **novēršana** (*prevention*) (pievēršoties dalībvalstu veiktajiem pasākumiem nozieguma novēršanai, kā paredzēts Cilvēku tirdzniecības novēršanas direktīvas 18. pantā).

Ziņojuma pamatā ir informācija no trim galvenajiem avotiem: **valstu ziņotāju vai līdzvērtīgu mehānismu (NREM)** apkopotā informācija, ko dalībvalstis iesniedz ES koordinatoram cilvēku tirdzniecības apkarošanas jomā saskaņā ar Cilvēku tirdzniecības novēršanas direktīvas 19. un 20. pantu; komentāri, ko iesniegušas pilsoniskās sabiedrības organizācijas, kuras darbojas **ES pilsoniskās sabiedrības platformā pret cilvēku tirdzniecību**¹¹ un **ES pilsoniskās sabiedrības e-platformā**, un informācija no attiecīgajām **ES aģentūrām, starptautiskajām un reģionālajām organizācijām**.

Dalībvalstu iesniegtā informācija galvenokārt aptver **2011.–2013. gada periodu**. Tomēr ziņojumā ir ietverta arī aktuālāka informācija, tostarp **2013.–2014. gada statistikas dati**¹².

II. TENDENCES UN PROBLĒMAS ATTIECĪBĀ UZ CILVĒKU TIRDZNIECĪBAS NOVĒRŠANU ES

Novērtēt sarežģītā cilvēku tirdzniecības nozieguma precīzu apmēru ES līmenī ir problemātiski, jo tas ir saistīts ar citām noziedzīgām darbībām un pastāv atšķirības valstu

⁵ http://ec.europa.eu/dgs/home-affairs/what-we-do/policies/european-agenda-migration/background-information/docs/communication_on_the_european_agenda_on_migration_lv.pdf

⁶ http://ec.europa.eu/dgs/home-affairs/e-library/documents/basic-documents/docs/eu_agenda_on_security_en.pdf

⁷ http://ec.europa.eu/dgs/home-affairs/e-library/documents/policies/asylum/general/docs/eu_action_plan_against_migrant_smuggling_lv.pdf

⁸ https://ec.europa.eu/anti-trafficking/sites/antitrafficking/files/joint_communication_on_human_rights_and_democracy_en.pdf

⁹ http://ec.europa.eu/europeaid/sites/devco/files/staff-working-document-gender-2016-2020-20150922_en.pdf

¹⁰ http://ec.europa.eu/europeaid/sites/devco/files/staff-working-document-gender-2016-2020-20150922_en.pdf

¹¹ Visa informācija par ES pilsoniskās sabiedrības platformu ir pieejama specializētā Komisijas tīmekļa vietnē: <http://ec.europa.eu/anti-trafficking/>

¹² Īpašs pieprasījums attiecībā uz 2013. un 2014. gada statistikas datiem dalībvalstīm tika nosūtīts 2015. gada decembrī.

tiesību aktos. Pēdējos gados Komisija ar *Eurostat* palīdzību ir vākusi attiecīgās statistikas datus. Jaunākais *Eurostat* ziņojums par cilvēku tirdzniecību¹³ tika publicēts 2015. gadā un aptver 2010.–2012. gada periodu.

Statistikas datus, kurus dalībvalstis iesniedza šim ziņojumam par **2013.–2014. gada periodu**¹⁴, norādītās tendences saskan ar iepriekšējā perioda tendencēm. Ir svarīgi uzsvērt, ka minētie dati attiecas uz “reģistrētiem cietušajiem” (gan identificētajiem, gan potenciālajiem)¹⁵. Tomēr, ņemot vērā cilvēku tirdzniecības komplekso raksturu, ir pamatoti sagaidīt, ka faktiskais cilvēku tirdzniecība cietušo skaits ES patiesībā ir krietni lielāks.

- Eiropas Savienībā kopumā bija **15 846** cilvēku tirdzniecībā “**reģistrētu cietušo**” (gan identificētu, gan potenciālu).
- Cilvēku tirdzniecība **seksuālās izmantošanas** mērķiem joprojām ir visplašāk izplatīta (67 % no reģistrētajiem cietušajiem), nākamā ir darbaspēka ekspluatācija (21 % no reģistrētajiem cietušajiem). Atlikušie 12 % tika reģistrēti kā cilvēku tirdzniecībā cietušie saistībā ar citiem ekspluatācijas veidiem.
- Vairāk nekā trīs ceturtdaļas reģistrētu cietušo bija sievietes (76%).
- Vismaz 15% reģistrētu cietušo bija bērni¹⁶.
- **65 %** no reģistrētajiem cietušajiem bija **ES iedzīvotāji**.
- **Piecas visbiežāk sastopamās ES valstspiederības** 2013.–2014. gadā reģistrētiem cietušajiem bija Rumānija, Bulgārija, Nīderlande, Ungārija un Polija. Šīs ir tās pašas valstis, kas tika konstatētas 2010.–2012. gadā.
- **Piecas visbiežāk sastopamās trešo valstu valstspiederības** bija Nigērija, Ķīna, Albānija, Vjetnama un Maroka.
- **6 324** cilvēkiem ir bijis oficiāls kontakts ar policiju vai kriminālās tiesvedības sistēmu¹⁷ saistībā ar cilvēku tirdzniecības noziegumu¹⁸.

¹³ https://ec.europa.eu/anti-trafficking/sites/antitrafficking/files/eurostat_report_on_trafficking_in_human_beings_-_2015_edition.pdf

¹⁴ Dati šim ziņojumam tika vākti vienkāršotā starpposma izpētē, ko veica pēc divu *Eurostat* darba dokumentu par cilvēku tirdzniecību publicēšanas un pirms jebkādas turpmākas oficiālas datu vākšanas. Lai iegūtu sīkāku informāciju par to, kā Komisija vāc datus par cilvēku tirdzniecību, skatiet, lūdzu, *Eurostat* statistikas darba dokumenta “Cilvēku tirdzniecība” 2015. gada izdevumu.

¹⁵ Saskaņā ar Cilvēku tirdzniecības novēršanas direktīvas definīciju jēdziens “identificēts cietušais” attiecas uz personu, ko attiecīgās iestādes oficiāli atzinušas par cilvēku tirdzniecības upuri. Jēdzienu “potenciāls cietušais” lieto, lai apzīmētu cilvēku tirdzniecībā cietušo, kurš atbilst ES direktīvas kritērijiem, bet kuru kompetentās iestādes nav formāli atzinušas par cilvēku tirdzniecības upuri vai kurš atteicies tikt oficiāli un juridiski atzīts par cilvēku tirdzniecības upuri. Dažas valstis savos apkopotajos datos ir iekļāvušas abas kategorijas, bet citas valstis – tikai vienu no divām kategorijām.

¹⁶ Pamatojoties uz dalībvalstu iesniegtajiem datiem, kas daļēji sadalīti pēc vecuma.

¹⁷ Tas var ietvert personas, kas valstu līmenī turētas aizdomās, apcietinātas vai kriminālprocesuāli brīdinātas par noziedzīgu nodarījumu. Definīciju skatīt *Eurostat* Noziedzības un kriminālās tiesvedības metadatus *Euro SDMX* metadatu struktūrā (*ESMS*): http://ec.europa.eu/eurostat/cache/metadata/en/crim_esms.htm

- Kopumā tika ziņots par **4079** kriminālprocesa uzsākšanas un **3129** notiesāšanas gadījumiem saistībā ar cilvēku tirdzniecību ES.

Sīkāka statistikas datu analīze ir pieejama šim ziņojumam pievienotajā dienestu darba dokumentā.

Salīdzinot pa gadiem, reģistrēto cietušo kopējais skaits par 2013.–2014. gadu sniegtajos datos ir zemāks kā *Eurostat* darba dokumentā 2010.–2012. gadam norādītais (8034 — 2013. gadā un 7812 — 2014. gadā salīdzinājumā ar 9710 — 2010. gadā, 9438 — 2011. gadā un 10 998 — 2012. gadā). Lai gan abiem laikposmiem izmantotās datu vākšanas metodes bija līdzīgas, pētījumu datus šobrīd nav ieteicams salīdzināt ne pēc abiem laikposmiem kopumā, ne pēc konkrētiem gadiem, jo iespējamās atšķirības izmantotajās datu reģistrēšanas metodēs un juridiskajās definīcijās. Tādēļ nesakrītība gada kopējos skaitļos, jo īpaši iemesli, kāpēc tika reģistrēts mazāks skaits cilvēku tirdzniecībā cietušo, ir tie jautājumi, kas jāizpēta un jāanalizē turpmāk. Turklāt konsekvence attiecībā uz cietušo izcelsmes valstīm, galamērķa valstīm, ekspluatācijas veidiem, kā arī cietušo vecuma un dzimuma profilu 5 gadu periodā (2010.–2014.) parāda, ka neatkarīgi no veltītajām pūlēm situācija nav mainījusies¹⁹.

Pamatojoties uz šiem pierādījumiem, ir svarīgi, lai **dalībvalstis turpinātu centienus uzlabot cilvēku tirdzniecības datu (sadalītu pēc vecuma un dzimuma) vākšanu ar mērķi uzraudzīt šo parādību**. Datu vākšana ir tikpat nozīmīga arī cilvēku tirdzniecības novēršanas centienu ietekmes noteikšanai. Statistikas tendenču konsekvence abos periodos norāda uz to, ka **dalībvalstīm būtu jāpalielina centieni izmeklēt noziegumu, sākt to personu kriminālvajāšanu, kas izdarījušas noziegumu, un identificēt potenciālos cietušos**. Komisija ir apņēmusies atbalstīt dalībvalstis šajos centienos. Šis atbalsts ietvers labāku norādījumu sniegšanu un datu vākšanu par papildu rādītājiem, lai uzlabotu datu uzticamību un salīdzināmību.

Tendences attiecībā uz ekspluatācijas veidiem

Cilvēku tirdzniecība ir sociāla parādība, kas izpaužas dažādos veidos. Laika gaitā tā attīstās — nereti atbilstoši pieprasījumam un tirgotāju izdomas spējai. Cilvēku tirdzniecības novēršanas direktīvā ietvertais saraksts ar dažādiem ekspluatācijas veidiem ir nepilnīgs, tāpēc cilvēku tirdzniecības definīcijai ir iespējams pievienot jaunus ekspluatācijas veidus.

Dalībvalstīm un citiem dalībniekiem cilvēku tirdzniecības novēršanas nolūkiem būtu jānodrošina samērojami resursi, lai efektīvi apkarotu visus cilvēku tirdzniecības veidus, tostarp arī jaunus, un nodrošinātu, ka tendences cilvēku tirdzniecības jomā tiek uzraudzītas.

¹⁸ Ne visas dalībvalstis ir iesniegušas datus par kriminālās tiesvedības procesu. Turklāt, lai gan lielākā daļa dalībvalstu atsaucas uz atsevišķiem cilvēkiem, dažas dalībvalstis atsaucas uz lietām vai nodarījumiem, nevis konkrētiem cilvēkiem.

¹⁹ Šie secinājumi ir atspoguļoti arī 2016. gada februāra [“Eiropola ziņojumā par situāciju cilvēku tirdzniecības jomā ES”](#).

- **Cilvēku tirdzniecība seksuālās izmantošanas mērķiem**

Cilvēku tirdzniecība seksuālās izmantošanas mērķiem joprojām neapšaubāmi ir visizplatītākais cilvēku tirdzniecības veids ES. Saskaņā ar 2013.–2014. gada statistikas datiem reģistrēti 10 044 cietušie (67 % no visiem reģistrētajiem cietušajiem) no šāda veida ekspluatācijas, kas galvenokārt skar sievietes un meitenes (95 % no reģistrētajiem cietušajiem), lai gan dažas dalībvalstis ir ziņojušas par cietušo vīriešu skaita pieaugumu. Lielākā daļa cietušo ir iesaistīti seksuālo pakalpojumu nozarē. Pieejamā informācija liecina, ka cilvēku tirgotāji virzās arvien tālāk no seksuālās izmantošanas mērķiem paredzētiem redzamiem tirdzniecības veidiem uz mazāk redzamiem un ka viņi ļaunprātīgi izmanto pašnodarbinātās personas statusu.

Saskaņā ar Eiropola ziņoto “ir iespējams, ka valstīs, kurās prostitūcija ir likumīga un tiek regulēta, seksuālos pakalpojumus ietekmē pieprasījums pēc lētā darbaspēka” un šajās valstīs “tirgotājiem, kuri vēlas izmantot tiesisko vidi, lai ekspluatētu savus cietušos, ir daudz vieglāk to izdarīt”²⁰. Mainās arī modeļi — notiek virzība no redzamiem uz mazāk redzamiem prostitūcijas veidiem.

Šā ziņojuma vajadzībām vāktie dati liecina, ka līdzšinējie centieni nav nodrošinājuši, ka cilvēku tirdzniecība seksuālās izmantošanas mērķiem tiktu efektīvi novērsta, un tā nav samazinājusies. Dalībvalstīm būtu **jāturpina un pat jāpastiprina centieni apkarot cilvēku tirdzniecību seksuālās izmantošanas mērķiem.**

- **Cilvēku tirdzniecība darbaspēka ekspluatācijas mērķiem**

Vairākas dalībvalstis ir ziņojušas, ka palielinās cilvēku tirdzniecība darbaspēka ekspluatācijas mērķiem (21 % no visiem reģistrētajiem cietušajiem). Dalībvalstis arī ziņo, ka palielinās to vīriešu skaits, kas cietuši no šādā veida tirdzniecības, piemēram, lauksaimniecības nozarē. 2013.–2014. gada statistikas dati parāda, ka 74 % no reģistrētajiem darbaspēka ekspluatācijā cietušajiem bija vīrieši²¹.

Cilvēku tirgotāji izmanto nepilnības tiesiskā regulējuma izpildē vai uzraudzībā attiecībā uz darba atļaujām, vīzām, darba ņēmēju tiesībām un darba apstākļiem. Cilvēku tirdzniecība darbaspēka ekspluatācijas mērķiem nekādā ziņā nav jauna parādība ES, un ekonomikas krīzes rezultātā pieprasījums pēc lētā darba spēka ir palielinājies²² — notiek cilvēku tirdzniecība uz ES un ES robežās, lai tie veiktu neapmaksātu vai ļoti zemi apmaksātu darbu, dzīvojot un strādājot apstākļos, kas ir cilvēka cieņu aizskaroši.

Turēšana mājkalpībā ir tāds cilvēku tirdzniecības veids darba ekspluatācijas mērķiem, kuru ir īpaši grūti atklāt. Tas galvenokārt skar sievietes un meitenes. Tā kā tas notiek privātās

²⁰ Turpat.

²¹ Saskaņā ar dalībvalstu sniegto informāciju galvenās nozares, kurās tiek ekspluatēti cietušie vīrieši, ir lauksaimniecība, būvniecība, viesnīcu un ēdināšanas pakalpojumi, ražošana un māsaimniecības pakalpojumi. Cietušās sievietes galvenokārt tiek ekspluatētas māsaimniecības pakalpojumos.

²² Kā ziņoja Eiropols savā 2016. gada februāra “Ziņojumā par situāciju cilvēku tirdzniecības jomā ES”.

mājsaimniecībās, cietušie bieži vien ir izolēti un tiem ir ļoti ierobežotas iespējas vai vispār nav iespēju ziņot par ekspluatāciju vai izbēgt no tās.

Lai gan ir svarīgi uzsvērt, ka ne visas ekspluatācijas situācijas ES darba tirgū ir radušās cilvēku tirdzniecības rezultātā, daļa tomēr var būt tās rezultāts. Šādos gadījumos **ir atbilstoši jāidentificē visi cietušie no cilvēku tirdzniecības darbaspēka ekspluatācijas mērķiem, un tiem ir jāsniedz palīdzība.**

- **Cilvēku tirdzniecība citu veidu ekspluatācijas mērķiem**

Saskaņā ar 2013.–2014. gada statistikas datiem citu veidu ekspluatācija veido 12 % no kopējā cietušo skaita.

Citu veidu ekspluatācija, par ko ziņo dalībvalstis, ietver cilvēku tirdzniecību tādiem mērķiem kā piespiedu ubagošana, noziedzīgas darbības, piespiedu laulības, fiktīvas laulības vai orgānu izņemšana, kā arī zīdaiņu un mazu bērnu tirdzniecību adopcijas nolūkos, grūtnieču tirdzniecību ar mērķi pārdot to jaundzimušos bērnus, cilvēku tirdzniecību marihuānas ražošanas un narkotiku kontrabandas vai narkotiku pārdošanas mērķiem.

Dalībvalstis ziņo arī par gadījumiem, kad cilvēki kļūst par cietušajiem **vairākos ekspluatācijas veidos**, piemēram, viņi tiek tirgoti gan darbaspēka ekspluatācijas, gan seksuālās izmantošanas mērķiem vai tiek tirgoti darbaspēka ekspluatācijas mērķiem un tiek spiesti iesaistīties arī noziedzīgās darbībās.

Dalībvalstu ziņojumi liecina, ka **pieaug tādu cilvēku ekspluatācija, kuriem ir fiziski, garīgi un attīstības traucējumi**. Ir ziņots par cilvēku tirdzniecības pieaugumu arī attiecībā uz romu etniskās piederības pārstāvjiem **piespiedu ubagošanas mērķiem**. Cilvēku tirdzniecībā cietušie tiek izmantoti arī **kā narkotiku kurjeri**, ekspluatēti **marihuānas audzēšanā** vai izmantoti, lai īstenotu **krāpšanu attiecībā uz pabalstiem**. Dalībvalstis arī ziņo, ka **grūtnieces tiek savervētas un piespiestas pārdot savus jaundzimušos bērnus**.

Dalībvalstis cilvēku tirdzniecības kontekstā arvien plašāk ziņo par piespiedu laulībām²³ un fiktīvām laulībām. Eiropols norāda, ka ir sagaidāms, ka pašreizējās migrācijas un bēgļu krīzes rezultātā notiks vairāk piespiedu laulību, jo palielināsies migrantu un patvēruma meklētāju mēģinājumi iegūt likumīgu uzturēšanās statusu²⁴.

²³ Jāņem vērā, ka dalībvalstis izmanto dažādus terminus, kas bieži attiecas uz vienu un to pašu parādību, īpaši attiecībā uz fiktīvām vai aprēķina laulībām. Definīcijas, kas piemērojamas ES tiesiskajā regulējumā par ES pilsoņu pārvietošanās brīvību, skatīt Rokasgrāmatu par to, kā ES tiesību aktu par ES pilsoņu tiesībām brīvi pārvietoties ietvaros risināt jautājumu par iespējamām fiktīvām laulībām starp ES pilsoņiem un trešo valstu valstspiederīgajiem, SWD(2014) 284, http://ec.europa.eu/justice/citizen/files/swd_2014_284_lv.pdf

²⁴ Eiropola 2016. gada februāra “Ziņojums par situāciju cilvēku tirdzniecības jomā ES”.

- **Bērnu tirdzniecības tendences**

Dalībvalstis ziņo, ka bērnu tirdzniecība ir viena no tendencēm, kas ES pieaug visstraujāk. 2013.–2014. gada statistikas dati parāda, ka no 15 846 reģistrētajiem cilvēku tirdzniecībā cietušajiem ES vismaz 2375 bija bērni²⁵.

Cilvēku tirdzniecības tīkli par savu mērķi izvēlas sociāli un ekonomiski nelabvēlīgā situācijā esošas ģimenes un piespiež tās nonākt parādos, kurus ģimenes nav spējīga atmaksāt. Šādos apstākļos kā parādu atmaksas veidu izmanto bērnu atņemšanu vecākiem.

Bērni ir viena no visneaizsargātākajām grupām, kuru par savu mērķi izvēlas cilvēku tirgotāji. Organizētās noziedzības grupas izvēlas tirgot bērnus, jo tos var viegli savervēt un ātri aizvietot²⁶. Lai gan bērnu tirdzniecība dominē situācijās, kas nav saistītas ar migrāciju, saņemtā informācija liecina, ka šo parādību ir saasinājusi notiekošā migrantu krīze, kurā eksponenciāli ir pieaudzis to bērnu skaits, kas ierodas ES²⁷. Ievērojamai daļai šo bērnu nav pavadona, viņi uz ES un tās robežās ceļo bez pieaugušā, kas būtu par viņiem atbildīgs, vai pēc iekļūšanas ES tiek atstāti bez pavadona.

Arvien pieaugoša problēma ir cilvēku tirdzniecībā cietušo bērnu identifikācija un viņu patiesās identitātes noteikšana, jo viņu neaizsargātība padara tos par tirgotāju iecienītu mērķi.

Palielinās bērnu tirdzniecība piespiedu noziedzības un seksuālās izmantošanas mērķiem. Pastāv augsts risks, ka cietušie bērni ne tikai tiek atkārtoti pārdoti, bet tiek pakļauti arī **sekundārai viktimizācijai** — pret viņiem izturas kā pret noziegumu izpildītājiem, nevis cilvēku tirdzniecībā cietušajiem²⁸.

Komisija iesaka īstenot saskaņotus un koordinētus centienus, lai novērstu un apkarotu bērnu tirdzniecību, samazinātu riska grupā esošo bērnu neaizsargātību, cietušajiem bērniem nodrošinātu pienācīgu atbalstu un gādātu, ka bērnu aizsardzības dimensija tiek iekļauta visos pasākumos, kas attiecas uz bērniem, īpaši stiprinot integrētas bērnu aizsardzības sistēmas un pārrobežu sadarbību šajā kontekstā²⁹.

Cilvēku tirdzniecības un organizētās noziedzības tendences

Cilvēku tirdzniecība **parasti ir saistīta ar organizēto noziedzību**, lai gan dažos gadījumos neliels skaits cietušo tiek izmantoti/ekspluatēti lokāli un **atsevišķi noziedznieki darbojas ar ierobežotu organizāciju**. Tirdzniecībā iesaistītās noziedzīgās organizācijas raksturo

²⁵ Informācija attiecībā uz vecumu bija pieejama tikai par 13 841 no 15 846 reģistrētajiem cietušajiem. Tādēļ patiesais skaits var būt lielāks.

²⁶ Eiropola 2014. gada informatīvais ziņojums “Bērnu tirdzniecība ekspluatācijai piespiedu noziedzīgās darbībās”.

²⁷ Apvienoto Nāciju Organizācijas Augstā komisāra bēgļu jautājumos birojs, <http://data.unhcr.org/mediterranean/regional.php>, 22.12.2015.

²⁸ Turpat.

²⁹ Lai iegūtu sīkāku informāciju, lūdzu, skatiet Komisijas Pētījumu par augsta riska grupām http://ec.europa.eu/anti-trafficking/sites/antitrafficking/files/study_on_children_as_high_risk_groups_of_trafficking_in_human_beings_0.pdf

nenoteikti, elastīgi tīkli, kuri ātri pielāgojas un kurus vieno radniecība vai etniskā piederība. Bieži vien dalībnieku lomas mainās, un organizācijas parasti darbojas vairākās valstīs³⁰.

Cilvēku tirdzniecībai, kā nopietnam organizētās noziedzības veidam un ievērojamam draudam attiecībā uz drošību, ir nepieciešami **koordinēti un mērķtiecīgi ES līmeņa politikas pretpasākumi**, kā noteikts **Eiropas Drošības programmā**. Pretpasākumos jāietver arī **citu savstarpēji saistīto noziegumu**, piemēram, dokumentu viltošanas, narkotiku kontrabandas, kibernetozo noziegumu, bērnu pornogrāfijas, migrantu kontrabandas un ar pabalstiem saistītas krāpšanas, **novēršana**. **Šādu saistīto noziegumu esība nereti nozīmē, ka cilvēku tirdzniecība netiek izmeklēta vai reģistrēta**³¹. Cilvēku tirdzniecības nemitīgi mainīgie veidi un tirgotāju spēja pielāgoties jaunām situācijām padara noziegumu izmeklēšanu un personu saukšanu pie kriminālatbildības vēl grūtāku.

Cilvēku tirdzniecības tendences migrācijas un patvēruma meklēšanas kontekstā

Saskaņā ar Komisijas jaunāko Paziņojumu par situāciju attiecībā uz prioritāro pasākumu īstenošanu saskaņā ar Eiropas programmu migrācijas jomā³² pastāv pārliecinoši pierādījumi, ka **cilvēku tirdzniecībā iesaistītie noziedzīgie tīkli izmanto migrācijas krīzi, lai par savu mērķi izvēlētos visneaizsargātākās personas, jo īpaši sievietes un bērnus**. Cilvēku tirgotāji arvien biežāk ļaunprātīgi izmanto patvēruma sistēmas, kuras ne vienmēr ir sasaistītas ar mehānismiem cietušo nosūtīšanai uz atbalsta dienestiem. Ir konstatēts, ka **satraucoši strauji pieaug to Nigērijas valstspiederības sieviešu un meiteņu skaits**, kuras pamet Lībiju (laikposmā no 2015. gada janvāra līdz septembrim šis skaits bija 4371, bet iepriekšējā gadā – 1008, un saskaņā ar SMO Itālijā veiktajām aplēsēm 80% no šīm sievietēm un meitenēm bija cilvēku tirdzniecības upuri)³³, un pastāv vispārējas bažas par riska palielināšanos attiecībā uz cilvēku tirdzniecību seksuālās izmantošanas mērķiem.

Kā vienu no instrumentiem migrācijas krīzes jautājuma risināšanai 2015. gadā ES ir būtiski pastiprinājusi sadarbību ar trešām valstīm, un cilvēku tirdzniecība ir viena no galvenajām sadarbības jomām attiecībās ar Āfrikas valstīm, Rietumbalkānu valstīm un Turciju.

³⁰ Eiropola 2016. gada februāra “Ziņojums par situāciju cilvēku tirdzniecības jomā ES”.

³¹ Turpat.

³² http://ec.europa.eu/dgs/home-affairs/what-we-do/policies/european-agenda-migration/proposal-implementation-package/docs/managing_the_refugee_crisis_state_of_play_20160210_en.pdf

³³ Starptautiskā Migrācijas organizācija Itālijā, http://www.italy.iom.int/index.php?option=com_content&task=view&id=341&Itemid=46

“Karsto punktu pieejas” ietvaros ir jānodrošina koordinācija uz vietas starp visiem dažādajiem dalībniekiem, kas ir iesaistīti trešo valstu valstspiederīgo pārbaudē, pirkstu nospiedumu noņemšanā, identifikācijā un reģistrēšanā, kā arī citos uzņemšanas neatliekamajos pasākumos, lai cilvēku tirdzniecībā cietušos ātri identificētu un nosūtītu uz atbalsta dienestiem, kā arī nodrošinātu atbilstošus aprūpes un aizsardzības līmeņus. Tam būtu jāietver atbilstošas apmācības nodrošināšana ar cietušajiem tiešā saskarē esošajiem darbiniekiem³⁴.

Tendences interneta un jauno tehnoloģiju izmantošanas jomā

Internets un jaunās tehnoloģijas sniedz iespēju organizētās noziedzības grupām piekļūt liela skaita potenciālo upuru, slēpt savas aktivitātes un īsā periodā veikt plaša spektra noziedzīgas darbības daudz lielākā apmērā nekā pirms tam. Dalībvalstis ziņo, ka **daudzi cilvēku tirdzniecības upuri tiek savervēti tiešsaistē, jo īpaši seksuālās izmantošanas un darbaspēka ekspluatācijas mērķiem**.

Nepieciešams īstenot pasākumus, lai **novērstu un aizkavētu jauno tehnoloģiju izmantošanu** kā instrumentu cilvēku tirdzniecības upuru vervēšanai.

III. CILVĒKU TIRDZNIECĪBAS NOVĒRŠANAS PASĀKUMU REZULTĀTI

Lielākā daļa dalībvalstu ir uzsvērušas, ka ir **grūti novērtēt cilvēku tirdzniecības novēršanas pasākumu rezultātus un ietekmi**. Tomēr tikai dažas no tām ir izstrādājušas atbilstošus rādītājus vai izvērtējušas savas valsts stratēģijas un rīcības plānus.

Komisija uzskata, ka, lai nodrošinātu efektīvas, tālredzīgas politikas un pasākumus, ir ļoti svarīgi **sistemātiski novērtēt dalībvalstu stratēģijas un rīcības plānus, kā arī īstenoto pasākumu rezultātus un ietekmi**.

Šajā ziņojuma sadaļā ir izcelti pamatpasākumi, kurus dalībvalstis veic trīs galvenajās tematiskajās jomās, kas noteiktas Cilvēku tirdzniecības novēršanas direktīvā un ES Stratēģijā. Šīs jomas ir sīkāk aplūkotas šim ziņojumam pievienotajā dienestu darba dokumentā. Dienestu darba dokumentā ir iekļauti arī dalībvalstu sniegtie piemēri un Komisijas īstenotie pasākumi attiecīgajās jomās.

1. Krimināltiesības, izmeklēšana un kriminālvajāšana

Izmeklēšanas un kriminālvajāšanas skaita palielināšana cilvēku tirdzniecības jomā ir viena no ES juridiskā un politiskā regulējuma galvenajām prioritātēm.

³⁴ Skatīt [Pamatnostādnes cilvēku tirdzniecībā cietušo identifikācijai, jo īpaši konsulārajiem dienestiem un robežsargiem](#), Eiropas Komisija, 2013.

Kriminālvajāšana un vainīgo notiesāšana joprojām ir satraucoši zemā līmenī, jo īpaši salīdzinājumā ar identificēto cietušo skaitu. Lai gan šīs jomas izmeklēšanās ir nepieciešams pietiekami daudz pierādījumu, lai nodrošinātu notiesāšanu, ziņojumā apkopotā informācija liecina, ka dalībvalstis neizmanto pietiekami efektīvus izmeklēšanas līdzekļus. Finanšu izmeklēšanas galvenokārt tiek veiktas uz atsevišķu gadījumu pamata, nevis sistemātiski, un nereti aprobežojas ar izmeklēšanu noziedzīgi iegūtu līdzekļu atgūšanai³⁵. Tas ir pretrunā Finanšu darījumu darba grupas (*FATF*) standartiem³⁶ un Padomes ieteikumiem³⁷.

Turklāt tiek ziņots, ka cietušajiem pirms kriminālprocesa un tā gaitā tiek uzlikts pārmērīgs slogs. Daļa informācijas liecina, ka **cietušajiem policijas iecirkņos bieži tiek atteikta palīdzība vai viņi tiek kļūdaini identificēti kā likumpārkāpēji un pēc tam saukti pie kriminālatbildības un notiesāti**.

Saņemtajā informācijā ir pierādījumi par centieniem organizēt **kopīgas izmeklēšanas un izveidot kopējas izmeklēšanas grupas, un par to gūto pozitīvo pieredzi**, kā arī par visas ES sadarbības paplašināšanos šajā jomā.

Informācijā ir uzsvērtas arī praktiskās problēmas, kas rodas, veicot **atsavināšanu un konfiskāciju** lietās, kas saistītas ar cilvēku tirdzniecību, tostarp **problēmas attiecībā uz noziedzīgi iegūto līdzekļu noteikšanu un neefektīvu starptautisko sadarbību**, kad nauda ir nosūtīta uz valsti ārpus ES. Tiek ziņots, ka **finanšu izmeklēšanu** rezultātā tiek veikts lielāks skaits atsavināšanu un tādējādi arī konfiskāciju.

Cilvēku tirgotāji bieži **ļauņprātīgi izmanto likumīgas uzņēmējdarbības struktūras, lai slēptu savas nelikumīgās darbības**. Cilvēku tirdzniecības novēršanas direktīvā ir noteiktas juridiskas saistības uzņēmumiem, proti, juridisku personu atbildība un sankciju piemērošana par cilvēku tirdzniecību (5. pants). Lai gan uzņēmējdarbība var gan atbalstīt cilvēku tirdzniecību, gan veicināt tās izskaušanu, lielākā daļa uzņēmumu neapzinās šīs saistības un **tikai dažas dalībvalstis ir vērsušas kriminālvajāšanu pret juridiskām personām, kā noteikts 5. pantā**.

Komisijas apkopotā informācija skaidri parāda, ka ir svarīgi dalībvalstīm pastiprināt savus centienus, lai **palielinātu izmeklēšanas un kriminālvajāšanu skaitu un pierādījumu vākšanas procesā samazinātu cietušajiem un viņu liecībām uzlikto slogu**. Dalībvalstis varētu to panākt, **izstrādājot regulāru un specializētu apmācību izmeklētājiem, prokuroriem un tiesnešiem un sistemātiski veicot finanšu izmeklēšanas** (kā to iesaka Finanšu darījumu darba grupa) un citus efektīvus, uz izlūkdatiem pamatotus izmeklēšanas līdzekļus, ar ko papildus cietušo liecībām var iegūt dažādus citus pierādījumus. Dalībvalstīm ir jāpiešķir arī pietiekami finanšu resursi un cilvēkresursi, lai pienācīgi novērstu šo noziegumu.

³⁵ Šis jautājums ir sīkāk aplūkots pievienotajā *SWD*.

³⁶ Finanšu darījumu darba grupa (*FATF*) ir starpvaldību struktūra, ko 1989. gadā izveidoja tās dalībvalstu jurisdikciju ministri.

³⁷ Padomes savstarpējā izvērtējuma 5. kārtā visas ES dalībvalstis ir izvērtētas attiecībā uz finanšu noziegumiem un finanšu izmeklēšanu no 2008. gada līdz 2011. gadam.

2. Identifikācija, aizsardzība un palīdzība

Pieejā, kurā galvenā uzmanība pievērsta cietušā vajadzībām, ir ES cilvēku tirdzniecības novēršanas tiesību aktu un politikas uzmanības centrā. Tas nozīmē, ka tiek veidoti atbilstoši mehānismi agrīnai cietušo identifikācijai, kā arī palīdzības un atbalsta sniegšanai sadarbībā ar attiecīgajām atbalsta organizācijām.

Lielākajai daļai dalībvalstu joprojām sagādā problēmas uzdevums **cietušajiem nodrošināt beznosacījumu piekļuvi palīdzībai, atbalstam un aizsardzībai**. Cilvēku tirdzniecība joprojām ir “neredzamais noziegums”, jo **identificēto cietušo skaits saglabājas zemā līmenī**. Patiešām, **daudzi cilvēku tirdzniecībā cietušie netiek identificēti, tādēļ nevar izmantot savas tiesības**. Ir paustas bažas par **attieksmi pret cietušajiem kriminālprocesos**, kur viņi var tikt pakļauti iebiedēšanai un sekundārai viktimizācijai.

Joprojām nav atbilstošas, dzimumam un vecumam piemērotas palīdzības un atbalsta un trūkst pakalpojumu cilvēku tirdzniecībā cietušajiem vīriešiem. Patvēruma un izmitināšanas centri ne vienmēr ir aprīkoti tā, lai rūpētos par cietušo vajadzībām, un daudzi bērni un pieaugušie pazūd no centriem, kas nenodrošina atbilstošu aprūpi.

Lai gan dalībvalstis ziņo par bērniem piemērotiem pasākumiem, bērnu nosūtīšana uz atbalsta dienestiem joprojām notiek maz gadījumos un procedūras pastāvīgu risinājumu rašanai ir neatbilstošas. Nemainīgas ir problēmas attiecībā uz cietušo bērnu aizbildņu iecelšanu, un plašais dažādu darbību diapazons Eiropas Savienībā rada papildu sarežģījumus, jo īpaši pārrobežu situācijā.

Īpašajā pasākumā, kas paredzēts ES Stratēģijā un apstiprināts Padomes secinājumos³⁸, dalībvalstis tiek aicinātas izstrādāt vai atjaunināt **mehānismus cietušo nosūtīšanai uz atbalsta dienestiem, lai koordinētu identifikācijā, palīdzībā un reintegrācijā iesaistītos dalībniekus**. Saskaņā ar Komisijai pieejamo informāciju **vairāk nekā puse dalībvalstu³⁹ ir formalizējušas savus mehānismus cietušo nosūtīšanai uz atbalsta dienestiem**. Lai gan ES Stratēģijā tiek aicināts izveidot pieeju, kuras pamatā ir integrēta bērnu aizsardzības sistēma, **bērnu aizsardzības dienestu iesaistīšanās mehānismos cietušo nosūtīšanai uz atbalsta dienestiem joprojām ir ierobežota**. Dalībvalstis ziņo, ka kopš mehānismu ieviešanas pakalpojumu sniegšana cietušajiem ir kļuvusi kvalitatīvāka. Tomēr to vispārējās ietekmes noteikšana joprojām ir sarežģīta.

Starpvalstu sadarbība, tostarp starpvalstu mehānismi cietušo nosūtīšanai uz atbalsta dienestiem, ir būtiski arī attiecībā uz cietušajiem, kuri tirdzniecības nolūkos tiek izvesti ārpus

³⁸ Eiropas Savienības Padome savos secinājumos, kuros atzinīgi novērtēja ES Stratēģiju, aicināja dalībvalstis “izstrādāt vai atjaunināt tādus funkcionālos mehānismus cietušo nosūtīšanai uz atbalsta dienestiem, kā nolemts ES politikas ciklā, kuros aprakstītas procedūras cietušo efektīvākai identifikācijai, nosūtīšanai uz atbalsta dienestiem, aizsardzībai un palīdzībai un iekļautas visas attiecīgās valsts iestādes un pilsoniskā sabiedrība”, http://ec.europa.eu/anti-trafficking/eu-policy/council-conclusions-new-eu-strategy_en

³⁹ Apvienotā Karaliste, Beļģija, Bulgārija, Čehijas Republika, Dānija, Grieķija, Horvātija, Īrija, Kipra, Latvija, Malta, Polija, Portugāle, Rumānija, Slovākija, Spānija, Ungārija.

savas izcelsmes valsts. Šajā saistībā **Šengenas informācijas sistēmai** ir liela nozīme pārrobežu informācijas apmaiņā par cilvēku tirdzniecībā cietušajiem un to ekspluatatoriem, un tā ir galvenā datubāze pazudušo personu reģistrēšanai visā Eiropā. **Gaidāmā ieceļošanas/izceļošanas sistēma** palīdzēs atklāt un identificēt trešo valstu valstspiederīgos, kas ir cilvēku tirdzniecībā cietušie, jo tiks saglabāti dati par tādu personu ieceļošanu un izceļošanu, kas ceļo ar vīzu vai bez tās.

Ir jānodrošina vienlīdzīga attieksme pret visiem cietušajiem, un dalībvalstīm būtu jāvelta vienlīdz lielas pūles, lai identificētu visu veidu ekspluatācijā cietušos, viņus aizsargātu un viņiem sniegtu atbalstu. Patiešām, cietušajiem ir jābūt cilvēku tirdzniecības novēršanas politikas uzmanības centrā. Ne pret vienu ekspluatācijas veidu nevajadzētu izturēties nevērīgi, un būtu jā rūpējas par cietušo vajadzībām atbilstoši individuālam novērtējumam.

Cietušie, pirmkārt, ir uzskatāmi par **tiesību subjektiem**, un ir jānodrošina viņiem iespēja izprast un izmantot savas tiesības. Šajā saistībā Komisija ierosina valsts līmenī veikt visus atbilstošos pasākumus, lai nodrošinātu **cilvēku tirdzniecībā cietušo agrīnu identifikāciju** saskaņā ar pienākumu nodrošināt palīdzību un atbalstu, tiklīdz ir pamatots iemesls uzskatīt, ka šīs personas ir cietušie. **Mehānisma formalizēšana vai izveide cietušo nosūtīšanai uz atbalsta dienestiem** ir galvenais pasākums šajā virzienā. Šādi mehānismi būtu regulāri un jēgpilni jāuzrauga un jāizvērtē sadarbībā ar pilsonisko sabiedrību un akadēmiskajām aprindām.

Attiecībā uz cilvēku tirdzniecībā cietušajiem bērniem būtu jānodrošina **integrēta bērnu aizsardzības pieeja**. Tās pamatā vajadzētu būt ANO Konvencijā par bērna tiesībām iekļautajiem standartiem, tostarp bērna interesēm, un aizbildnības sistēmu stiprināšanai. Visbeidzot, **brīdinājuma par pazudušu bērnu izveidošana Šengenas Informācijas sistēmā** ir būtisks pasākums, lai nodrošinātu cietušo bērnu agrīnu identifikāciju.

3. Novēršanas pasākumi

Cilvēku tirgotāju izmeklēšana, saukšana pie kriminālatbildības un notiesāšana ir būtiski instrumenti cilvēku tirdzniecības jautājuma risināšanai. Tomēr šie instrumenti tiek izmantoti tad, kad noziegums jau ir pastrādāts un ir noticis smags cietušo pamattiesību pārkāpums. Cilvēku tirdzniecības izskaušanu var panākt tikai tad, **ja vispirms ir novērsta nozieguma izdarīšana**, izmantojot visus ES un valstu līmenī pieejamos līdzekļus.

Novēršanu nepieciešams aplūkot plašākā tāda nozieguma kontekstā, kuru nosaka peļņa un pieprasījums. **Uz cilvēktiesībām veidotā pieejā būtu jānodrošina, ka tie, kuri gūst peļņu no nozieguma un izmanto cietušos, tiek saukti pie atbildības.**

Dalībvalstis ziņoja par **plašiem novēršanas pasākumiem** saskaņā ar Cilvēku tirdzniecības novēršanas direktīvas 18. pantu, piemēram, apmācību un izpratnes veicināšanu. Ir ziņots, ka **pēc priekšposteņa darbinieku apmācības ir palielinājies cilvēku tirdzniecības atklāto lietu skaits.** Tomēr ir maz zināms par šādas rīcības patieso ietekmi uz pieprasījumu un novēršanu.

Saņemtajā informācijā ir aplūkota arī **apmācības pasākumu *ad hoc* būtība**, kā arī tādas **specializētas apmācības un pieejas trūkums**, kura ir piemērota dzimumam un kurā galvenā uzmanība pievērsta bērnu vajadzībām. Ir svarīgi arī uzsvērt, ka ir nepieciešami specializēti apmācības pasākumi, kuros īpaši pievēršas dažādu cilvēku tirdzniecības veidu īpatnībām.

Turklāt dalībvalstis akcentē **privātā sektora nozīmi cilvēku tirdzniecības novēršanā**.

Kriminālbildības noteikšana par cietušo sniegto pakalpojumu izmantošanu

Dalībvalstis mazāk uzmanības ir pievērsušas jautājumam par izmaiņu ieviešanu tiesību aktos attiecībā uz tām personām, kas izmanto cilvēku tirdzniecībā cietušo sniegtos pakalpojumus, kā ierosināts **Cilvēku tirdzniecības novēršanas direktīvas 18. panta 4. punktā**. Šobrīd aptuveni pusē dalībvalstu cilvēku tirdzniecībā cietušo sniegto pakalpojumu izmantošana, apzinoties, ka tie ir pārdoti, tiek uzskatīta par noziedzīgu nodarījumu⁴⁰.

Direktīvā par sankcijām pret darba devējiem⁴¹, kurai ir līdzīga, taču šaurāka darbības joma, jau ir noteikts, ka dalībvalstīm ir jāpiemēro kriminālsankcijas darba devējiem, kas izmanto tādu trešo valstu valstspiederīgo darbu vai pakalpojumus, kuri dalībvalstī uzturas nelikumīgi, un kas apzinās, ka tie ir cilvēku tirdzniecībā cietušie. Tādējādi noteikti ir jānodrošina konsekvence un jānovērš jebkādas esošās juridiskās nepilnības, kuru rezultātā var rasties nesodāmība.

Nereti kriminālbildības noteikšana cilvēku tirdzniecībā cietušo sniegto pakalpojumu saņēmējiem ir saistīta ar prostitūciju. Attiecībā uz bērnu prostitūciju **Bērnu seksuālās izmantošanas direktīva**⁴² arī netiešā veidā palīdz cīnīties pret bērnu tirdzniecību, nosakot dalībvalstīm pienākumu nodrošināt, ka par iesaistīšanos seksuālās darbībās ar bērnu, izmantojot bērnu prostitūciju, tiek noteikta kriminālbildība un tiek piemēroti obligātie cietumsodu līmeņi.

Komisijas iegūtā informācija liecina par **nepieciešamību noteikt stingrus aizsardzības pasākumus, kas nodrošina, ka netiek sodīti cietušie, bet gan tās personas, kas viņus ekspluatē un izmanto**. Ja šis jautājums netiks risināts, cietušie tiks uztverti kā noziedznieki un sodīti, kamēr nozieguma izpildītāji un pakalpojumu izmantotāji gūs peļņu no šādas rīcības trūkuma. Šajā saistībā ir būtiski veikt pasākumus, tostarp juridiskus, lai nodrošinātu tāda pieprasījuma samazināšanos, kas veicina visu veidu cilvēku tirdzniecību ekspluatācijas mērķiem.

⁴⁰ Šā ziņojuma mērķis nav pārbaudīt, vai dalībvalstis izpilda savus pienākumus, kas izriet no direktīvas 18. panta, jo tas tiks veikts atsevišķā ziņojumā, kā noteikts 23. pantā. Šajā ziņojumā ietvertā informācija nav pilnīga un nekādā veidā neietekmē Eiropas Komisijas secinājumus.

⁴¹ <http://eur-lex.europa.eu/LexUriServ/LexUriServ.do?uri=OJ:L:2009:168:0024:0032:LV:PDF>.

⁴² [Direktīva 2011/93/ES par seksuālas vardarbības pret bērniem, bērnu seksuālās izmantošanas un bērnu pornogrāfijas apkarošanu.](#)

4. Finansiāls atbalsts cilvēku tirdzniecības jautājuma risināšanai un juridisko pienākumu īstenošanai

Viena no cilvēku tirdzniecības jautājuma risināšanas būtiskākajām problēmām, ko konstatējušas gan dalībvalstis, gan nevalstiskās organizācijas, ir **ierobežotie resursi, kas pieejami cilvēku tirdzniecības novēršanas pasākumiem, palīdzībai cietušajiem un valsts līmeņa novēršanas pasākumiem**. Arī globālā ekonomikas krīze ir negatīvi ietekmējusi šāda finansējuma piešķiršanu.

Lielākajā daļā dalībvalstu praktisku palīdzību cietušajiem nenodrošina valsts vai vietējās iestādes, bet gan nevalstiskās organizācijas. Tādēļ ir svarīgi, lai šīm organizācijām tiktu nodrošināts finansējums, kas ļauj tām sniegt efektīvu un ilgtspējīgu īstermiņa un ilgtermiņa palīdzību cilvēku tirdzniecībā cietušajiem.

Budžeta piešķirumiem vajadzētu būt pietiekamiem, lai efektīvi risinātu cilvēku tirdzniecības jautājumu, un tas būtu jāveic sadarbībā ar pilsonisko sabiedrību. Visu to ES fondu efektīva izmantošana dalībvalstīs, kuri saistīti ar cilvēku tirdzniecības jautājuma risināšanu, un izmaksu ziņā efektīvu valsts pasākumu īstenošana var dot reālus rezultātus un nodrošināt ilgtermiņa ietekmi.

SECINĀJUMI

Balstoties uz dalībvalstu un citu ieinteresēto personu ieguldījumu šā ziņojuma izstrādē, ir iespējams izcelt vairākas **galvenās problēmas**, kuras ES un tās dalībvalstīm ir prioritāri jārisina, tam veltot atbilstošus centienus un resursus.

Šajā saistībā dalībvalstīm būtu **jāpievēršas visu ekspluatācijas veidu izskaušanai un tie visi jāpadara par prioritāti**; jāpalielina izmeklēšanas un kriminālvajāšanu skaits, kā arī to **efektivitāte**; jāuzlabo **datu vākšanas efektivitāte** cilvēku tirdzniecības jomā; jāpievēršas **visu cietušo agrīnai identifikācijai**, tostarp izveidojot šim nolūkam atbilstošus mehānismus; jānodrošina, ka visiem cietušajiem tiek piedāvāta **aizsardzība un palīdzība**; visās darbībās jāīsteno **dzimumspecifiski** pasākumi un jāieņem **uz bērnu interesēm vērsta** pieeja; jāpievēršas **visneaizsargātākajiem** cietušajiem, tostarp riskam pakļautajiem bērniem; jāsniedz **pienācīgs atbalsts cietušajiem bērniem**; jānovērš cilvēku tirdzniecība, risinot jautājumu par **pieprasījumu**, kas veicina visu veidu ekspluatāciju; sistemātiski **jāizvērtē valstu stratēģijas un rīcības plāni**; jāpiešķir **atbilstoši resursi** cilvēku tirdzniecības jautājuma risināšanai un **jēgpilni jāsadarbojas ar pilsonisko sabiedrību**.

Ir svarīgi, lai dalībvalstis mudinātu **valdības un neatkarīgās iestādes regulāri līdzdarboties ES referentu vai līdzvērtīgu mehānismu (NREM) tīklā**, kas tām ļautu informēti un koordinēti strādāt **operatīvā, stratēģiskā un uzraudzības līmenī**.

Visu attiecīgo starptautisko un reģionālo instrumentu ratifikācija dalībvalstīs var veicināt kopīgo centienu efektivitāti un konsekvenci. Šajā saistībā nepieciešams veicināt **starptautiskās sadarbības stiprināšanu** informācijas apmaiņai, datu vākšanai, izpētei,

uzraudzībai un izvērtēšanai, lai maksimāli palielinātu rīcības ietekmi un izvairītos no centienu dublēšanās, kā arī samazinātu dalībvalstu administratīvo slogu.

Cilvēku tirdzniecības novēršanas direktīvas pieņemšana un transponēšanas process valstu līmenī⁴³ ir radījis nozīmīgu impulsu izpratnes veicināšanai attiecībā uz šīs parādības apmēru ES un nepieciešamību to novērst, izmantojot plašu instrumentu diapazonu saistībā ar novēršanu, aizsardzību un saukšanu pie kriminālatbildības. Tā rezultātā, **atbilstoši un pilnā mērā īstenojot ES direktīvu, dalībvalstis nodrošinās nozieguma novēršanu, nozieguma izpildītāju saukšanu pie kriminālatbildības un — visbūtiskāk — cietušo aizsardzību.**

Komisija turpinās centienus īstenot koordinētus un saskaņotus pretpasākumus cilvēku tirdzniecībai. Līdz 2016. gada beigām Komisija publicēs divus turpmākus ziņojumus, kas noteikti Cilvēku tirdzniecības novēršanas direktīvas 23. pantā, par pienākumu izpildi un kriminālatbildības piemērošanu, kā arī Stratēģiju cilvēku tirdzniecības izskaušanai laikposmam pēc 2016. gada.

⁴³ Šobrīd 26 no 27 dalībvalstīm, uz kurām attiecas direktīva, ir paziņojušas Komisijai par pilnīgu tās transponēšanu.